הפקולטה למדעי הרפואה והבריאות ע"ש גרייי
אוניברסיטת תל אביב
בית הספר המרכזי להכשרת עובדים בשירותי הרווחה
האקדמית עמק יזרעאל
ע"ש מקס שטרן

בישור בשורה מרה במהלך טראומה לאומית: הבנת חוויית הצוות המקצועי לפיתוח מדיניות וניהול מצבי משבר עתידיים

ד"ר דפנה פורמן[1] ד"ר קרן מייקל[2] ד"ר אתי אבלין[3] ד"ר רונית שלו[4] פרופ' אורית קרניאלי-מילר[1]

[1] החוג לחינוך רפואי, הפקולטה למדעי הרפואה והבריאות ע"ש גרייי, אוניברסיטת תל אביב. [2] החוג לעבודה סוציאלית, המכללה האקדמית עמק יזרעאל. [3] משרד הרווחה, בית הספר המרכזי למקצועות הרווחה. [4] החוג לחינוך, המכללה האקדמית עמק יזרעאל.

רקע

- אחד הרגעים המשמעותיים, הזכירים והכואבים ביותר עבור אנשים, הוא הרגע בו הם התבשרו על מות אהובם/תם.
- אירועי ה-07.10.23 בישראל יצרו אינספור מפגשי בשורה מרה והציבו אתגר חסר תקדים בפני אנשי המקצוע.
- מצב יחודי של "מציאות טראומתית משותפת" בו גם המבשר וגם מקבלי הבשורה חשופים לאותה טראומה, מטשטש גבולות מקצועיים ומעצים את המורכבות התפקודית והרגשית של אנשי המקצוע.
- אנשי מקצוע שונים, שבישור בשורות מרות אינו חלק מתפקידם העיקרי והיומיומי, גויסו למשימה קריטית זו.

מטרות

- לבחון את חוויית בישור הבשורות המרות במגזר האזרחי מנקודת מבטם של עובדים סוציאליים.
- לזהות את התנאים, המשאבים והאתגרים שעיצבו את ביצוע התפקיד במצב חירום אזרחי רחב היקף.

שיטה

- מחקר איכותני בגישת "היטמעות/התגבשות"
- ראיונות עומק חצי־מובנים עם 15 עובדות סוציאליות שהיו מעורבות בבישור בשורות מרות מהחודש הראשון במלחמת חרבות ברזל.
- ניתוח נתונים אורכי ורוחבי לזיהוי תמות מרכזיות, צרכים, אתגרים ומשאבים

ממצאים

- המשתתפות תיארו חוויה של טראומה קולקטיבית "זה פגע בכולנו בצורה כזאת או אחרת, גם מי שלא באופן ישיר, זה הקולקטיב הזה" (ליאור),
- הבישור בוצע בצוותי אד־הוק, לעיתים ללא הכשרה ייעודית "פגשנו קצינים שלא עשו אף פעם את התפקיד הזה, הרגשנו שאנחנו מחזיקים אותם" (ענת)
- מציאות של כאוס, עומס חסר תקדים, אי־ודאות והיעדר נהלים ברורים, שינתה את גבולות התפקיד המוכר: "זה היה משהו אחר ממה שהיינו רגילות עד עכשיו. באמת זה דברים שלא הכרתי קודם" (ענת)
- בניגוד למפגשי בישור בעבר, בימי המלחמה הראשונים משפחות המתינו לבשורה - ובכך אלמנט ההפתעה של "נוהל דפיקה בדלת" השתנה ויצר אתגר.
- התפקיד המקצועי הורחב - ממפגש חד פעמי של הודעה, לקשר מתמשך - לדוגמה תהליך של הודעות שונות לאותה משפחה לאורך תקופה.
- המרואיינות תיארו תנועה מתמדת בין כאב אישי והצפה רגשית לבין מאמץ להחזיק מקצועיות, אחריות ותפקוד, יחד עם תחושת שליחות: "הייתי כל הזמן בכוננות וזה היה כאילו, את לא יכולה להרשות לעצמך להישבר" (מיטל)

מסקנות והמלצות

- אנשי המקצוע חוו שינויים מאתגרים מאוד, שחייבו יצירת אופני פעולה חדשים.
- המעבר בין עומס, כאוס וכאב לבין תחושת השליחות והמחויבות למשימה ולמשפחות איפשר תפקוד משמעותי.
- האתגרים במצב של טראומה קולקטיבית מחייבים בחינה מחודשת של גבולות התפקיד, עקרונות הפעולה והמבנים הארגוניים התומכים.
- יש צורך בפיתוח מודל ייעודי למצבי חירום לאומיים, הכולל הכשרה מותאמת, בניית נהלים גמישים, פיתוח מערכי תמיכה רגשית ושימור חוסן לצוותים.

המחקר ממומן על ידי המכון הלאומי לחקר שירותי הבריאות ומדיניות הבריאות (ע"ר) (ר/2024/88)

ליצירת קשר עם החוקרות:
ORITKM@GMAIL.COM